

egyetlen bejárat a telep belső területére. Ez lehetett az eredeti feljárat is, ugyanis a sánc külső oldalán lévő, a sánchoz szorosan tartozó terasz ehhez alkalmazkodva a kapu mindkét oldalán kissé lefelé tart, az tehát nem újkori kialakítású. A telep többi oldalán a perem végig jól követhető. Az egykori sáncot teljesen szétszántották, ebből a peremen legtöbb helyen 20–30 cm magas, széles emelkedés maradt meg. A perem alatt átlag 1 m-rel lejjebb itt is végig követhető a keskeny terasz, de néhol csak elmosódott nyoma látszik.

A belső terület teljesen sima, most erdő fedi. A sáncal és peremmel kerített terület átmérője 160, illetve 128 m, területe 1,37 ha. Keleti oldala alatt, 8–9 m-rel alacsonyabb szinten 10–15 m széles terasz húzódik kb. 170 m hosszan, határozott peremmel, az egész kissé kifelé lejt. Két vége elmosódott, a többi oldalra nem kanyarodik át. Egyelőre bizonytalan, hozzá tartozik-e az őskori telephez, vagy inkább az egykori szántóföld helye.

A Bolondvár a többi Fejér megyei, a Vátya-kultúrába tartozó erődített telep sorába tartozik. A perem alatti keskeny teraszt megtaláljuk Kajászón a Várhegyen, Adony-Szent Mihály-pusztán a Bolondváron is. A D-re fekvő magasparton, az egykori szőlőben régen urnákat találtak (Székesfehérvári Szemle 1935. 85.), valószínűleg a telephez tartozó temetőben. Az É-i sáncárok túloldalán kezdődő fennsíkot sűrű erdő fedi, a telep esetleges folytatására jelenleg nem lehet leleteket keresni.

NOVÁKI GYULA

27. Belvárdgyula, Szarka-hegy

(Baranya megye) U

A lelőhelyen 2007 nyarán légi fotózással egy kétszeres, nagyjából szabályosnak tűnő (átmérő: 200–250 m) körárokrendszert fedeztem fel. A terület a lengyeli kultúrához tartozó, B-98 sz. autópályás lelőhelytől É-ra, mintegy 300 m-re található, a dombtetőn, illetve K felé a domboldal lejtőjén.

2008 februárjában egy 40 m-es négyzetekből álló rácsrendszeren belül felmértük a területet, a méréseket GSM 19 Overhauser magnetométerrel végeztük. Szinte az egész körárkot fel tudtuk mérni, a növényzet miatt azonban a D-i sáv és a középső szakasz kimaradt. A mért eredmények alapján azonban így is egyértelművé vált a körárokrendszer alakja: egy kétszeres, ovális, enyhén romboid árokrendszer, amelynek három kapuszerkezete biztosan látszik. Egy negyedik kapuval valószínűleg számolhatunk a D-i oldalon, a fel nem mért szakaszon. A kapuk tájolása nagyjából É–D, K–Ny. A külső kapuknál nem látszik semmilyen szerkezet, a belső árok kapui viszont L alakban kiugranak az árok síkjából. A nagyobb árkokon belül egy keskenyebb árok is húzódik, valószínűleg egy cölöpkerítés alapárka. A körárkon belül csak néhány nagyobb méretű objektum van, egymástól elszórtan. Ezeknek az objektumoknak a foltja a felszínen is megfigyelhető volt, sötétszürke paticsos elszíneződések formájában. A felszínen talált cserepek

a lengyeli kultúra időszakára kelteznek az árokrendszert. Egyértelműen összefügg a B-98. lengyeli településsel. Pontosabb kronológiai és szerkezeti viszonyuk azonban nem tisztázott, tovább kutatásokat igényel.

BERTÓK GÁBOR

28. Belvárdgyula határa

(Baranya megye) B, LT, Kö

János-szőlők: 2008. július 29. és november 24. között végeztünk megelőző régészeti feltárást az M60 gyorsforgalmi út 108. lelőhelyén. A feltárt terület nagysága 12 819 m² volt.

Először a Belvárdgyula felé vezető bekötőút K-i oldalánál található hídpillérek alapjainál kutattunk. A 12 pillér alatt azonosított jelenségek száma 12, a 13. pillérben jól kirajzolódva 9 jelenséget tártunk fel. A híd alapozása alól előkerült leletanyag őskori, kézzel formált kerámiát, mészbetétes díszű edénytöredékeket, kőbaltatöredéket és egy bronztűt tartalmazott, ez alapján feltehetőleg kora, illetve középső bronzkori telep gödrei lehettek a pillérekben feltárt objektumok. A 12. pillér 14 objektumából az őskori kerámia mellett római téglát is találtunk a gödör betöltésében, ez a gödör későbbi beásás lehetett.

A belvárdgyulai bekötőút Ny-i oldalán (12+560 km-szelvényig) a pályatest nyomvonala alatt az őskor több korszakának lelőhelye került elő (bronzkori és vaskori telep), illetve szórványosan előbukkanó középkori objektumok. Az ásatás legjelentősebb tárgyi leletei a kerámia mellett a kelta fibula, a késő bronzkori öntőminta-töredék és a szintén késő bronzkori kard öt darabban előkerült maradványa volt.

A lelőhely intenzitása Ny felé a 12+560 km-szelvény körül csökkent, bár foltok ezen a részen is rajzolódtak. Legnagyobb intenzitással közvetlenül a Belvárdgyulára vezető bekötőút mellett, annak Ny-i oldalán kerültek elő régészeti objektumok.

Szarka-hegy (M60–98. lh.): A 108-as lelőhely feltáráásával párhuzamosan 2008. október és november során a 98-as lelőhelyet érintő F5 úton is folytattuk a munkát. Összesen mintegy 60 objektum került elő, közülük néhány nagyobb méretű is. Ezek a 98. lelőhelyen megszokott nagyméretű neolit objektumok folytatásai, 6 objektumot kibontottunk, de a teljes feltárást a tél beállta miatt csak 2009-ben tudjuk majd befejezni.

GÁBOR OLIVÉR

29. Beregdaróc, Zsid

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Rő, Kö

1968-ban és 1996-ban jártunk itt terepet, amikor is az egykori Zsid falu több pontjáról sikerült őskori és Árpád-kori cserepeket gyűjtenünk a kötött agyagos talajú területről. Mivel ezt a részt sosem művelték teljes egészében, elképzelhető, hogy az Árpád-kori és középkori falu nagyobb kiterjedésű az általunk feltételezettnél. Egyértelmű, hogy a Zsid patak v. Csaronda ág mindkét partján végighúzó-

dott.² A lelőhely (MOL 49.) becsült kiterjedése: 1010×210 m, melyet a vezeték kb. 514 m hosszan vág át.

A humuszolás előtt detektoros fémkereső segítségével nagyobb mennyiségű középkorinak meghatározható fémtárgyat, közte sarkantyút, illetve római bronzpénzt találtunk. 2008. március 13–19-én a humuszolás során megállapítottuk, hogy a vezeték nyomvonalában, a kitűzött rész teljes vonalában régészeti jelenségek vannak. A lelőhelynek a két végét nem tudtuk tisztázni az optikai kábel, csőcsorda ill. patakmeder miatt.

ISTVÁNOVITS ESZTER

30. Bezi, Nagy Sarok

(Győr-Moson-Sopron megye) R, B

A 85. sz. főút Enesét elkerülő szakaszának nyomvonalára eső 5. sz. lelőhelyen megelőző feltárást végeztünk. A bővítésekkel együtt összesen 46 514 m²-en 1390 jelenséget tártunk fel. Az ÉK-i részen 48 objektumot bontottunk ki: kerek tárológödröket, kerítőárkot, valamint egy nagyobb, egyenetlen aljú, szabálytalan formájú, egymásba átsótt gödörből álló objektumot, melynek betöltéséből paticstörmeléket, kora rézkorba sorolható kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

Ny-i irányban, a nyomvonalra felhajtó út és a fő nyomvonal területén folytattuk a feltárást. A kora bronzkor időszakából mély, méhkas alakú tárolóvermek és a már korábban megfigyelt, háromrétegű gödrök mellett sok külön álló oszloggödör valamint kettő nagyobb, kora bronzkori kerámiatöredékeket tartalmazó kerek gödör került elő.

A középső rézkor időszakára tehető az a két rendkívül nagyméretű alapárkos épület, amely a bővítés Ny-i határán, egymástól nem messze került felszínre. Mindkettő tájolása ÉNy–DK, bejáratuk a DK-i oldalon volt. A nagyobbik 8×18 m alapterületű, a bejárat részről számított 6 m-nél átjáróval megszakított keresztfal alapárkával. A DK-i oldalon a hosszanti falak túlnyúltak a rövidebb falon, míg az ÉNy-i záró falon kívül a sarkoknál 1-1 külső támasztóoszlop gödrét bontottuk ki. Az épület DK-i rövidebb falának alapárka nagyobb oszlophelyekkel tagolt, jóval mélyebb, mint az ÉNy-i. Ugyanez figyelhető meg a kisebb, 8×12 m alapterületű, egyterű épületnél is, melynek 4 belső tartóoszlopa lehetett. Bár leletanyagot nem tartalmaztak, a kora bronzkori gödröktől különböző homokos betöltődésük és elhelyezkedésük miatt a házakhoz tartozhattak a közeliükben, egymáshoz kapcsolódóan szabályosan elrendezett sekély, ovális gödrök is.

A D-i irányban kihumuszolt bővítési területen kibontottuk a kora bronzkori telephez tartozó tárolóvermeket, köztük egy hamus betöltődésű gödröt, amelyből több edény töredékei kerültek felszínre.

Nem került sor a műút DK-i oldalán, az eredetileg is a régészeti lelőhelynek jelölt területbe eső útnyomvonal kihumuszolására és feltáráására.

A régészeti fedettség megállapításához az 5. lelőhelyen tervezett forgalmi csomópont É-i határvonalán, az út nyomvonalában két kutatóárkot készítettünk. Ezekben több régészeti objektum foltja jelentkezett. Várható, hogy mind a rézkori, mind pedig a kora bronzkori lelőhely folytatódik a nyomvonalban, illetve az É-i körforgalom irányába.

EGRY ILDIKÓ

31. Békéscsaba, Alvégi-legelő, Csatornapart

(MRT 10. k. 2/516 lh.)

(Békés megye) LT, Sza, Á

2008. április 17. és június 23. között megelőző feltárást végeztünk a lelőhelyen, agyagbánya bővítését megelőzően. A területen már 2007-ben 3 szarmata kori gödröt bontottunk ki. Ez évben kelta, szarmata és Árpád-kori leleteket találtunk.

A *kelta korból* házakat, gödröket és egy sírt tártunk fel. A félig földbe mélyített épületekben karólyukak mutatták a szerkezetet. A sírban karperec, gyöngy, vaskés és agyagedény volt.

A *szarmata kori* telepen négy kutat és számos gödröt tártunk fel. A leletanyagban ép edények, korongolt és korongolatlan edénytöredékek, orsógombok, állatcsontok vannak. Az egyik gödör igen nagyméretű.

Az *Árpád-korból* mindössze egy félig földbe mélyített házat bontottunk ki. A tetőt karók tartották, középen egy malomkő maradványait találtuk meg. A leletek közül korongolt bogrács fültöredéke érdemel említést.

MEDGYESI PÁL

32. Békéscsaba-Kereki, Kékegyi-tanya

(MRT 10. k. 2/117 lh.)

(Békés megye) Sza

2008. június 23. és szeptember 6. között megelőző feltárást végeztünk a lelőhelyen, agyagbánya bővítését megelőzően. 2006-ban és 2008 tavaszán már volt leletmentés a területen, de a bánya folyamatos terjeszkedése miatt most újból feltárássra volt szükség. Összesen 247 objektumot és 26 sírt tártunk fel 20 000 m² területen, valamennyi szarmata kori. Az objektumok között 1 kemence és 1 kút volt, a többi gödör. A leletanyagban korongolt és korongolatlan kerámiatöredékek, orsógombok, állatcsontok voltak. A sírok között néhány körárkos temetkezést is találtunk. A sírleletek között edények, gyöngyök, fibulák, csatok, kések voltak. Sajnos, a sírok többségét kirabolták. A rablások akkor történtek, amikor még a sírhelyek látszottak, mert a legtöbb esetben pontosan ráástak a sírra. A jelek szerint a temető korábbi, mint a falu. A telep a kerámiaanyag alapján a késő szarmata korba sorolható, számos kavicsos-csillámos töredéket és egy korongolatlan bográcsfület is találtunk.

MEDGYESI PÁL

2 Jósa András Múzeum Adattára 99.34. és 2002.229. és Régészeti Gyűjtemény 96.262.1–13.